

«ՕՐՆ ԷՐ ՈՒՐԲԱԹ, ԼՈՒՍ Ի ՇԱԲԱԹ»

Ուրբաթ, 20 Յունիսի 1952, կէս գիշեր:
Իրական կէս գիշեր:

Ո՛րքան ատեն է որ ոտքի եմ վեհափառի մահիճին քով... Մահամերձ է վեհափառը, իր մէկ բազկերակը բժիշկին ձեռքն է: Հիւանդապահուհին կը օրբէ մահամերձ վեհափառին ճակտի քրտինքը: Բաց են պատուհանները, ուրկէ կ'երևան ծանր հովէն խոնարհող ու կանգնող ծառերու շուքերը...

Բժիշկը կ'ըսէ. «Դեռ մէկ երկու ժամ ևս կրնայ տեսնել»: Ի՞նչ... չէ՞ք լսեր, վեհափառ, թէ ի՞նչ կ'ըսէ բժիշկը:

Սենեակին մէջ դարձեալ կը տիրէ լուսթիւնը: Կը լսուի միայն վեհափառի շնչառութիւնը, անկանոն ընդհատներով...

Ոտքերս չեն յոգնիր, հակառակ օրուան ծանր յոգնութեան ու տառապանքին: Քաւացած եմ ու չեմ զգար... ոչինչ կը զգամ: Յառած եմ աչքերս վեհափառին: Ես ինձմէ հեռացած եմ: Ես կամ ու չկամ: Կարձէք սենեակին մէջ չեմ: Մահուան այդ սենեակին մէջ կարձէք ձգած եմ միայն իմ աչքերս, որոնք յառած են վեհափառի աչքերուն: Վեհափառի աչքերը... անոնք բաց են ու սառած...: Ի՞մ աչքերս սառած են...: Ու երկու զոյգ սառած աչքեր իրարու յառած են, իրարու կապուած են անբեկանելի մագնիսականութեամբ:

Կը յորդի լուսթիւնը: Թերևս ես խաւացած եմ:

Բնազգաբար աչքերս կ'իյնան պատի օրացոյցին: Վեհափառի օրացոյցը... կը կարդամ 20 Յունիս, Ուրբաթ: Արդեօք այլևս այդ օրացոյցին թերթերը պիտի մնան հոն, այդ էջին վրայ...: Կը նայիմ թեւի ժամացոյցիս. ժամը 12ը կ'անցնի 5 րոպէ: Ուրեմն կարելի է թերթ մըն ալ փրցնել այդ օրացոյցէն:

Իմ ներսս կը սկսի մեղմ ու վսեմ երաժշտութիւն մը: Անանուն դաշնակ մը կը նուագուի: Երգի մը սկիզբն է: Ու ապա կը սկսի ինքը՝ Երգը.

«Օրն է՛ր Ուրբաթ,

Լուս ի Շաբաթ...»:

Կը բարձրանայ երաժշտութիւնը, կ'ողողէ զիս, կը վառէ զիս. կ'այրիմ քաղց-

րութեամբ մը: Կոմիտասի «Մոկաց Միրզե»ն է: Այդ երկար երգէն միայն այս տողերը կը նուագուին ու կ'երգուին: Ո՞վ է երգողը: — Անանուն ու մե՛ծ երգիչ մը: Օ՛, ներսս ո՛րքան ազմուկ, մահամերձի այս սենեակին վեհափառ լուսթեանը մէջ: Երգի՛չ, երգէ՛, մի կտեր թեւը: Թող քու երգը նմանի յաւիտեան դարձող այն սկաւառակին, որուն առանցքին շուրջ ազօս ուսած ըլլան միայն:

— «Օրն է՛ր Ուրբաթ,

Լուս ի Շաբաթ...»:

Ու երգը կը դառնայ իմ մէջս: Այդ երգը չի՛ դադարի իմ մէջս: Անվախճան երգ, մի՛ կանգ առներ, ես քու հլու ունկընդիրդ եմ:

Բայց, կանգ կ'առնէ «Մոկաց Միրզե»ն...: որովհետեւ բժիշկը կը խօսի և կ'ըսէ.

— Տաքութիւնը 42 եղաւ: Քիչ ետք կրնայ 43 և 44 ըլլալ...

Կը սթափուի: Կը նայիմ ժամացոյցիս. ժամը 1ն է: Սըր արգէն Ուրբաթ չէ, այլ.

— «Լուս ի Շաբաթ...»:

Կը սկսի նոյն երգը, բայց այս անգամ միայն անանուն ու մեծ երգիչը կ'երգէ:

— «Լուս ի Շաբաթ...»:

Կ'ողողուիմ երգով: Իմ ներսս վեհափառն ու Մոկաց Միրզէն կը տեսակցին...: Անանուն ու մեծ երգիչը որ իմ մէջս կ'երգէ, նոր տող մը ևս կ'աւելցնէ.

— «Հազա՛ր ափոս Մոկաց Միրզե»:

Կը նայիմ վեհափառին, այսինքն կը նայիմ Անոր աչքերուն...: Սառա՛ծ են. ճառագայթ մը հոն ծիլ է արձակեր: Միտքիս մէջ տող մը կ'իյնայ՝ «Ճառագայթը չի՛ րազուիր...» ու կը ստանայ արձագանգ՝ «Մե՛նք չենք րազե՛ր ճառագայթը»:

Վեհափառը շարժում մը կ'ընէ: Վեհափառը երկար չունչ մը կ'առնէ: Վեհափառը կը շնչէ. ի՞նչ երջանկութիւն: Վեհափառի աջ ձեռքը կը սկսի շարժիլ: Վեհափառը կը... զրէ՛, ինչպէս ԱՅՆ օրերուն: Անշուշտ հիմա վեհափառը կը նկարագրէ մանրանկարչական ձեռագիր մը. հա՛հա՛, Կեռան թագուհիի Աւետարանը, մակ ոսկեգրուագ, անթիւ մանրանկարներ, թռչնազրեր, լուսանցազարդեր, երփնեթռչնազրեր, լուսատուներ կը տողանցեն իր առանդ գլխատուներ կը տողանցեն իր առանդէն: Զարմանալի... Կը յիշեմ Կեռան

Թագուհիի Աւետարանին թիւը-նումէրը, ինչպէս կը հնչէր Վեհափառը... Նոմէր 2563, ձեռագիր Երուսաղէմի...:

Վեհափառը կը գրէ իր ա'ջ ձեռքով. որքա՛ն նկատողութիւններ կ'արձանագրէ...: Կարծէք հիմա պիտի ըսէ ինձի.

— Պարո՛ն Արմոնեան, արտագրիր յիշատակարանները, դասաւորիր ծանօթագրութիւնները: Սա կ'իլիկեան մանրանկարչութեան գլուխ-գործոցն է: Նկարչի անունը չի տրուած, բայց ես կ'արժուիմ եմ Թորոս Ռոսլինը պիտի լինի...: Աւետարանի օսկերչական կազմը հրաշալի է, բայց ուշ դարու գործ է...:

այդ ձեռագիրն ալ. Երուսաղէմի No. 2 ձեռագիրն է, Հեթում Սեւաստոսի Բժշկ. րանը: Ու կը յիշեմ այդ բժշկարանէն, տեւալ խօսքերը, զորս Վեհափառը գիշեր, անոյշ օրօրումներով և ա'յնքան յուր, կերպով կը կրկնէր.

— «Յիսուս Քրիստոս, որ բժիշկը, հնգուոց եւ մարմնոց, բժեկեա՛ վերս հոգան եւ մարմնոյ ծառայից քո...»:

Նոյնիսկ բժշկարանի մէջ, հին հէք բժիշկը իբրև գերագոյն դեղ կը հայցէ, Յիսուսի՛ բժշկութիւնը: Յիսուս, բժշկէ՛ Վոհի հափառի վէրքերը: Բայց Վեհափառը ի՛ տառապիր վէրքերէ. Վեհափառի վէրքերի

Յուդարկաւորութեան քափօրէն տեսարան մը:

Այժմ, կը յիշեմ թէ ինչպէս 1947 թուի ամբան, Երուսաղէմի մէջ Վեհափառը ժամեր յուզուած մնաց Կեռան Թագուհիի այս Աւետարանի առջև. ապա զայն գրկեց, ու իր սուրբ կուրծքին վրայ պահեց երկար, ինչպէս մայր մը իր անդրանիկ մանչը, առաջին գիեցումին...:

Կանգ կ'առնէ Վեհափառի աջ ձեռքը: Դէմքը դաժան պրկում մը կ'ունենայ. ծնօտը անմասն կը մնայ պրկումէն: Նորէն կը հանդարտի Վեհափառը. աչքերը միշտ բաց են ու սառած: Աջ ձեռքը լայն բայց հանդարտ շարժում մը կ'ընէ նորէն: Անշուշտ նոր ձեռագիր մը կը թերթէ: Դիտեմ

կը գտնուին մարդոց հոգիներուն մէջ. Աստուած, բժշկէ՛ ա'յդ մարդոց վէրքերը:

Վանկանները կը մտնեն Վեհափառի սենեակը. բարի ու երիտասարդ միաբաններ, որոնք կ'արծէք կ'ապրին որբացման նախափայրկեանը...:

Վեհափառի մահուան մահիճը կ'արծէք նաւահանգիստի մէջ նաւ մըն է, որ քիչ ետք պիտի քաշէ իր խաբիսիները և պիտի հեռանայ դէպի բա՛ց ծով. Կեանքէն դէպի՛ Մահ: Ա՛հ, այս որքա՛ն կ'արժ միջոց Կեանքի՛ ու Մահուան միջև: Կեանքն ու Մահը փա՛ռ կած են իրարու:

Բաւական ժամանակ է անցեր, արդէ՛ն Կեանքը

